

Female violence against men

Przemoc kobiet wobec mężczyzn

Anna Więcek-Durańska

University, Institute of Psychology, Department of Clinical Adult Psychology
Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie, Instytut Psychologii,
Zakład Psychologii Klinicznej Człowieka Dorosłego

Abstract

The phenomenon of violence against men is a significantly less researched topic compared to violence against women. The issue of female violence against men is often overlooked, marginalized, and sometimes even considered less harmful or important. Established social patterns frequently depict women as weaker and defenseless individuals, and men as attackers and aggressors. In reality, there are situations where women become the initiators and perpetrators of acts of violence, and their victims are men. The phenomenon of violence against men is also a shameful topic, which results in a strong reluctance of men to report acts of violence by women to the appropriate authorities. This, in turn, lowers the statistics and fails to show the true scale of the occurrence of the problem of violence against men.

The article presents the results of gender-based violence studies involving men. It turns out that the scale of violence against men is significant, with one in three men (34%) experiencing psychological violence from their current partner, 1% experiencing physical violence, and 0.5% experiencing sexual violence. Nearly 8% of the surveyed men indicated physical violence in a relationship from former partners.

Keywords

violence, violence against men, violence in a relationship, stalking, sexual harassment in the workplace, violence in close relationships

Streszczenie

Zjawisko przemocy wobec mężczyzn jest zagadnieniem zdecydowanie mniej zbadanym niż przemoc wobec kobiet. Problem przemocy kobiet wobec mężczyzn bywa pomijany, marginalizowany, a niekiedy uznawany nawet za mniej szkodliwy czy ważny. Utarte w społeczeństwie schematy opisują bardzo często kobietę jako jednostkę słabszą i bezbronną, a mężczyznę jako napastnika i agresora. W rzeczywistości okazuje się jednak, iż zdarzają się takie sytuacje, w których to kobiety stają się inicjatorkami oraz sprawczyniami aktów przemocy, a ich ofiarami są mężczyźni. Zjawisko przemocy wobec mężczyzn jest również tematem wstydliwym, co wpływa na dużą niechęć mężczyzn do zgłaszania odpowiednim służbom aktów przemocy ze strony kobiet. To z kolei zaniża statystyki i nie pokazuje rzeczywistej skali występowania problemu przemocy wobec mężczyzn.

W artykule przedstawiono wyniki badań dotyczących przemocy ze względu na płeć, w których uczestniczyli mężczyźni. Okazuje się, że skala zjawiska przemocy wobec mężczyzn jest znaczna, bowiem co trzeci mężczyzna (34%) doświadczył ze strony swojej aktualnej partnerki przemocy psychicznej, 1% – fizycznej, a 0,5% – seksualnej. Na przemoc fizyczną w związku ze strony byłych partnerek wskazywało blisko 8% badanych mężczyzn.

Słowa kluczowe

przemoc, przemoc wobec mężczyzn, przemoc w związku, stalking, molestowanie seksualne w miejscu pracy, przemoc w bliskich relacjach

Introduction

There are many myths and stereotypes surrounding the phenomenon of violence. One of them is the belief that men do not experience violence in relationships or sexual violence. In the literature on the subject, one can find numerous analyses presenting estimates, causes, and consequences of violence; however, most studies focus on women and children. According to police statistics in 2023, 62,170 'Blue Card' forms were completed, indicating that around 80,000 people experienced domestic violence. Among the victims, women accounted for 66%, minors 22%, and men 12%. The perpetrators were mainly men (88%) [1]. A slightly different picture of the phenomenon of violence emerges from victimization studies. It is estimated that annually, between 800,000 and around one million women experience violence [2]. Only a part of these data is reflected in official statistics. According to the latest victimization studies conducted by the Statistics Poland in cooperation with Eurostat, one in five women experienced psychological violence in a relationship from their partner (current or former), one in nine experienced physical violence, and nearly 4% experienced sexual violence [3].

The phenomenon of female violence against men is a significantly less researched topic, especially when it comes to empirical studies. This article presents the results of pilot studies on gender-based violence (GBV) involving men.

The phenomenon of violence against men

Violence is a phenomenon that affects every community around the world [4]. The issue of female violence against men is often overlooked, marginalized, and sometimes considered even less harmful [5]. Established social patterns frequently depict women as weaker and defenseless individuals, and men as attackers and aggressors [6]. In reality, there are situations where women become the initiators and perpetrators of acts of violence, and their victims are men [7]. The phenomenon of violence against men is also a shameful topic, which results in a strong reluctance of men to report acts of violence by women to the appropriate authorities [8]. This, in turn, lowers the statistics and does not show the true scale of the occurrence of the problem of violence against men in public perception [9]. A man reporting violence by his partner in a relationship is perceived as a 'wimp' and 'henpecked'. Fear of the reaction from their surroundings, loss of their 'masculine' image, or ridicule makes men afraid to seek help. For many people, it is almost unimaginable that a man can experience physical or sexual violence from a woman [10]. Violence against men by women can also occur in public spaces or in the workplace.

Wstęp

Przemoc jest zjawiskiem, które dotyka każdej społeczności na świecie [4]. Problem przemocy ze strony kobiet wobec mężczyzn bywa pomijany, marginalizowany, a niekiedy uznawany nawet za mniej szkodliwy [5]. Utarte w społeczeństwie schematy opisują bardzo często kobietę jako jednostkę słabszą i bezbronną, a mężczyznę jako napastnika i agresora [6]. W rzeczywistości okazuje się jednak, iż zdarzają się takie sytuacje, w których to kobiety stają się inicjatorkami oraz sprawczyniami aktów przemocy, a ich ofiarami są mężczyźni [7]. Zjawisko przemocy wobec mężczyzn jest również tematem wstydlivym, co wpływa na dużą niechęć mężczyzn do zgłaszania odpowiednim służbom aktów przemocy ze strony kobiet [8]. To z kolei zaniża statystyki i nie pokazuje rzeczywistej skali występowania problemu przemocy wobec mężczyzn w odbiorze opinii społecznej [9]. Mężczyzna zgłaszający przemoc ze strony partnerki w związku odbierany jest jako „mięczak” i pantoflarz”. Strach przed reakcją otoczenia, utratą „męskiego” wizerunku czy wyśmianiem sprawia, że mężczyźni boją się zwracać o pomoc. Dla wielu osób, trudnym wręcz do wyobrażenia jest fakt, że mężczyzna może doświadczać przemocy fizycznej lub seksualnej ze strony kobiety [10]. Do przemocy wobec mężczyzn ze strony kobiet dochodzić może również w przestrzeni publicznej czy w miejscu pracy.

Causes of violence in relationships

Among the theories seeking to explain the causes of the phenomenon of violence among adult partners, attention is drawn to biological, psychological, psychosocial, and feminist perspectives [11]. According to biological theories, violence is treated as a consequence of genetic factors, injuries, changes, and brain diseases, as well as the action of neurotransmitters such as testosterone or serotonin [12, 13]. The psychological perspective, on the other hand, focuses on issues such as difficulties in forming bonds, substance abuse, low self-esteem, lack of communication skills, or lack of assertiveness [14, 15]. According to the psychosocial perspective, violence is a consequence of patterns acquired in childhood, such as a parent's aggressiveness or submissiveness (most commonly, the repeated pattern is an aggressive father and a submissive mother). The family can therefore not only expose the child to experiences of violence but can also increase the child's acceptance of such behaviors in the future [16, 17]. According to the feminist paradigm, the perpetrator uses violence to gain control over their partner and keep them in a state of submission and subordination [18].

Myths about violence

In seeking the causes of female violence against men, it is also worth paying attention to myths and stereotypes. These apply not only to women but also to men. Violence is informally legitimized by various beliefs, many of which, to some extent, focus on justifying the perpetrator and blaming the victim [19]. It is worth emphasizing that most of the conveyed beliefs directly relate to women and not to men, which also underscores the fact that socially, men are not treated as potential victims but only as perpetrators. Among the most widespread myths about violence are [11, 20]:

- When a woman hits a man, it is not violence;
- If a man and a woman are in a relationship, forcing intercourse is not rape;
- The perpetrator of rape is most often a stranger;
- A woman cannot be a perpetrator of sexual violence;
- A man cannot be a victim of sexual violence;
- A man is always willing to have sex;
- Violence is a phenomenon which occurs first of all in heterosexual relationships;
- Violence from a partner appeared mostly among socially marginalized individuals;
- Rape is primarily of a sexual nature;
- If a woman proposes sexual contact, a man should not refuse.

The myths being propagated not only reinforce but also perpetuate false and harmful beliefs that violence in intimate relationships mainly originates from men and is directed against

Przyczyny przemocy w związku

Wśród teorii poszukujących wyjaśnienia przyczyn zjawiska przemocy wśród dorosłych partnerów zwraca się uwagę na perspektywę biologiczną, psychologiczną, psychospołeczną oraz feministyczną [11]. Według teorii biologicznych przemoc traktuje się jako konsekwencję działania czynników genetycznych, urazów, zmian i chorób mózgu, a także działania neuroprzekaźników np. testosteronu lub serotoniny [12, 13]. Perspektywa psychologiczna natomiast koncentruje się na problemach z tworzeniem więzi, nadużywaniem substancji psychoaktywnych, niskim poczuciu własnej wartości, braku umiejętności komunikacyjnych czy braku asertywności [14, 15]. Według perspektywy psychospołecznej przemoc jest konsekwencją wzorców nabytych w dzieciństwie takich jak agresywność czy uległość rodzica (najczęściej powielanym wzorcem jest agresywny ojciec i uległa matka). Rodzina może więc nie tylko narazić dziecko na doświadczenia przemocy, ale może również w przyszłości zwiększyć jego akceptację, wobec tego typu zachowań [16, 17]. Zgodnie z paradygmatem feministycznym sprawca wykorzystuje przemoc, aby zdobyć kontrolę nad partnerem i utrzymać go w stanie uległości i podporządkowania [18].

Mity na temat przemocy

Poszukując przyczyn przemocy kobiet wobec mężczyzn warto zwrócić również uwagę na mity i stereotypy. Dotyczą one bowiem nie tylko kobiet, ale i mężczyzn. Przemoc jest nieformalnie legitymizowana przez różne przekonania, z których duża część koncentruje się w pewnym sensie na usprawiedliwianiu sprawcy i obwinianiu ofiary [19]. Warto podkreślić, że większość przekazywanych przekonań bezpośrednio odnosi się do kobiet a nie do mężczyzn, co również podkreśla fakt, że społecznie mężczyzn nie traktuje się jako potencjalnych ofiar a jedynie jako sprawców. Do najbardziej rozpowszechnionych mitów na temat przemocy należą m.in. [11, 20]:

- Gdy kobieta uderzy mężczyznę to nie jest przemoc;
- Jeśli mężczyzna i kobieta są w związku, to wymuszenie stosunku nie jest gwałtem;
- Sprawcą gwałtu jest najczęściej obca osoba;
- Kobieta nie może być sprawczynią przemocy seksualnej;
- Mężczyzna nie może być ofiarą przemocy seksualnej;
- Mężczyzna ma zawsze ochotę na seks;
- Przemoc to zjawisko, które występuje przede wszystkim w związkach heteroseksualnych;
- Przemoc ze strony partnera pojawia się w większości wśród osób z marginesu społecznego;
- Gwałt ma przede wszystkim podłoże seksualne;
- Jeżeli kobieta proponuje kontakt seksualny, mężczyzna nie powinien odmawiać.

Przekazywane mity nie tylko wzmacniają, ale i utrwalają nieprawdziwe i krzywdzące przekonania, że przemoc w związku

women. Female violence against men is in turn perceived as such a rare phenomenon that it is not worth mentioning. As previously noted, the dissemination and perpetuation of distorted beliefs about violence affect not only the reporting of these acts but also the treatment of potential victims [2].

It is worth noting that myths and stereotypes about violence against men also affect professionals. According to research, male victims of violence are perceived as 'less harmed.' They are also considered more responsible for the violence they experience compared to female victims [21]. If the violence was perpetrated by women against men or boys, the perpetrators were perceived as less oppressive. Even in situations of confirmed violence by women against men and boys, people tend to justify it more, and professionals themselves evaluate violence against women as more serious than against men, and abuses by fathers as more serious than those by mothers [21].

As previously mentioned, violence against men by women can also occur in public spaces or in the workplace. Additionally, besides violence in intimate relationships against men, it is worth mentioning the phenomenon of harassment by an ex-partner. According to Polish research on stalking, in 88% of cases, there was a relationship of acquaintance between the stalker and the victim, and in 58% of cases, the perpetrator was a partner or ex-partner [22]. There are numerous disputes and doubts surrounding the phenomenon of sexual harassment in the workplace as well as stalking. As indicated in the literature, the same behavior can sometimes be perceived and evaluated in different ways, either as 'flirting' or, conversely, as causing harm or distress. Commonly, harassment is often treated leniently as playing out social sexual rituals rather than as an expression of actual sexual interest [23].

Research method

As previously mentioned, the phenomenon of violence against men is underestimated. Actions taken to approximate the true picture of the problem include victimization surveys. These surveys play a very important role in estimating the extent of crime, with particular emphasis on the so-called dark number, i.e., acts that have not been recorded in any statistics. Knowledge of the scale of the phenomenon contributes to the development of appropriate strategies at the local, national, and international levels [24].

The main aim of the conducted study was to develop tools and methodologies for a pan-European survey on violence directed towards both women and men. The research objective was related to the need to test at the national level the question-

intymnym pochodzi głównie od mężczyzny i skierowana jest przeciwko kobiecie. Z kolei przemoc kobiety wobec mężczyzny jest na tyle rzadkim zjawiskiem, że nie warto o nim wspominać. Jak już wspomniano rozpowszechnienie i utrwalenie wypaczonych przekonań dotyczących przemocy wpływa nie tylko na samą zgłaszalność tychże czynów, ale i traktowanie potencjalnych osób pokrzywdzonych [2].

Warto zaznaczyć, że mity i stereotypy dotyczące przemocy wobec mężczyzn dotyczą również profesjonalistów. Według badań mężczyźni będący ofiarami przemocy postrzegani są jako „mniej poszkodowani”. Uważa się ich także za bardziej odpowiedzialnych za doznawaną przemoc niż ofiary kobiety [21]. Jeżeli przemoc stosowały kobiety wobec mężczyzn lub chłopców to sprawców postrzegano jako mniej represyjnych. Nawet w sytuacjach potwierdzonej przemocy kobiet wobec mężczyzn oraz chłopców ludzie starają się ją bardziej usprawiedliwiać, a sami profesjonaliści oceniają przemoc wobec kobiet jako bardziej poważną niż wobec mężczyzn, natomiast nadużycia ze strony ojca jako bardziej poważne niż ze strony matki [21].

Jak już wspomniano do przemocy wobec mężczyzn ze strony kobiet dochodzić może również w przestrzeni publicznej czy w miejscu pracy. Ponadto poza przemocą w relacjach intymnych wobec mężczyzn warto wspomnieć o zjawisku nękania ze strony byłej partnerki. Według badań polskich dotyczących stalkingu w 88% przypadków pomiędzy osobą nękaną a nękaną istniała relacja znajomości, a w 58% przypadków napastnikiem był partner lub partnerka [22]. Zarówno wokół zjawiska molestowania seksualnego w miejscu pracy jak i nękania pojawiają się liczne spory i wątpliwości. Jak wskazuje się w literaturze te same zachowania mogą bowiem być niekiedy spostrzegane i oceniane w odmienny sposób, w kategoriach „flirtowania” lub przeciwnie – ranienia czy sprawiania przykrości. Potocznie molestowanie często traktowane jest pobłażliwie jako odgrywanie społecznych seksualnych rytuałów, a mniej jako przejaw faktycznego seksualnego zainteresowania [23].

Metoda badania

Jak już wspomniano zjawisko przemocy wobec mężczyzn jest niedoszacowane. Działania, które podejmuje się, aby przybliżyć rzeczywisty obraz problemu to badania wiktyimizacyjne. Pełnią one bardzo ważną rolę w szacowaniu rozmiarów przestępczości, ze szczególnym uwzględnieniem tzw. ciemnej liczby, a więc czynów, które nie zostały odnotowane w żadnych statystykach. Wiedza o skali zjawiska przyczynia się bowiem do opracowywania odpowiednich strategii działań na szczeblu lokalnym, krajowym oraz międzynarodowym [24].

Głównym celem prowadzonego badania było opracowanie narzędzi oraz metodologii ogólnoeuropejskiego badania dotyczącego przemocy skierowanej zarówno wobec kobiet jak i mężczyzn. Przyjęty cel badań wiązał się z koniecznością prze-

naire and methodological procedures adopted by Eurostat. To this end, a study on experiences of violence was conducted across Poland (16 voivodeships) in both urban and rural areas between August and September 2018. Stratified proportional sampling was applied in preparing the sample selection algorithms. During the sampling, the diversity of potential respondents in terms of the size of the locality and territorial distribution was taken into account. The sampling frame for addresses was the Social Research Frame – a territorial base. The sampling frame for individuals was a list prepared by interviewers in each surveyed household. The unit of study was the individual selected for the study from among the adult members of the household who were present during the study period (August 1 – September 28, 2018).

The GBV study had a very broad scope, covering issues related to various forms of violence that could occur in different areas of life, both professional and private. The main research areas included: physical violence, sexual violence, psychological violence, stalking, and unwanted sexual behaviors in the workplace.

The study utilized a questionnaire prepared by Eurostat and was conducted on a group of 320 male respondents across sixteen voivodeships in Poland. The actual GBV study was performed between 2021-2023, but it was conducted only on a female population [3]. Due to this fact, after the approval and publication of the data by Eurostat, it is possible to present the results of the pilot studies in which men participated in Poland. To date, there are few publications in the literature on violence by women against men. They are usually based on literature analysis and a statistical description of the phenomenon rather than on empirical research. For these reasons, it seems important to shed light on the phenomenon, thus indicating directions for further research.

Results

The conducted study aimed, among other things, to estimate the scale of the phenomenon and the characteristics of violence by women against men. For this purpose, participants were asked about their experiences related to current or past relationships. However, violence is a broad phenomenon that includes not only romantic relationships, so the study also considered unwanted sexual behaviors in the workplace and experiences of stalking. The data presented below is preliminary and was obtained as part of a nationwide pilot study on gender-based violence (GBV) [24].

testowania na poziomie krajowym kwestionariusza ankiety oraz procedur metodologicznych przyjętych przez Eurostat. W tym celu zrealizowano na przełomie sierpnia i września 2018 r. na terenie całej Polski (16 województw), zarówno w miastach, jak i na obszarach wiejskich badanie dotyczące doświadczeń przemocy. Zastosowano dobór warstwowy proporcjonalny przygotowując algorytmy losowania próby. Podczas losowania uwzględniono zróżnicowanie potencjalnych respondentów w zakresie wielkości miejscowości i rozkładu terytorialnego. Operatem do losowania adresów był Operat do Badań Społecznych – baza terytowa. Operatem do losowania osób był wykaz sporządzony przez ankietatorów w każdym badanym gospodarstwie domowym. Jednostką badania była osoba wylosowana do badania, spośród pełnoletnich członków gospodarstwa domowego, którzy w okresie realizacji badania (01 sierpnia – 28 września 2018 r.) byli obecni w gospodarstwie.

Badanie GBV miało bardzo szeroki charakter, obejmowało bowiem zagadnienia dotyczące różnych form przemocy, mogących mieć miejsce na różnych płaszczyznach życia. Zarówno zawodowego jak i prywatnego. Główne obszary badawcze dotyczyły: przemocy fizycznej, przemocy seksualnej, przemocy psychicznej, stalkingu oraz niechcianych zachowań o charakterze seksualnym w miejscu pracy.

W badaniu wykorzystano kwestionariusz ankiety przygotowany przez Eurostat, a badanie zrealizowane zostało na grupie 320 respondentów płci męskiej, na terenie szesnastu województw Polski. Badanie właściwe GBV zrealizowane zostało w latach 2021-2023 jednak zostało ono przeprowadzone jedynie na populacji kobiet [3]. Ze względu na ten fakt, po zatwierdzeniu i opublikowaniu danych przez Eurostat możliwe jest przedstawienie wyników badań pilotażowych, w których uczestniczyli w Polsce mężczyźni. Do chwili obecnej w literaturze przedmiotu znaleźć można nieliczne publikacje dotyczące przemocy kobiet wobec mężczyzn, zazwyczaj opierają się one na analizie literatury i opisie zjawiska od strony statystycznej nie na badaniach empirycznych. Z powyższych względów ważne wydaje się ukazanie zjawiska, pokazując w ten sposób kierunki dalszych badań.

Wyniki

Przeprowadzone badanie miało między innymi na celu oszacowanie skali zjawiska oraz charakterystyki przemocy ze strony kobiet wobec mężczyzn. W tym celu uczestniczące w badaniu osoby pytano o doświadczenia związane z aktualnie trwającym lub zakończonym związkiem. Przemoc jest jednak zjawiskiem szerokim i obejmuje nie tylko obszar relacji romantycznych, dlatego też w badaniu uwzględniono obszar niechcianych zachowań seksualnych w miejscu pracy oraz doświadczeń stalkingu. Zaprezentowane poniżej dane mają charakter poglądowy i uzyskane zostały w ramach prowadzonego ogólnopolskiego badania pilotażowego dotyczącego przemocy ze względu na płeć (GBV) [24].

Characteristics of the respondents participating in the study

According to the assumptions, the youngest person participating in the study was 18 years old, while the oldest was 90 years old. The average age for the studied population was 51 years ($M=51.35$; $SD=18.38$). Below is a detailed age distribution.

The vast majority of respondents were currently in a marital relationship. Nearly one in three respondents was single, with additional analyses indicating that they were men in informal relationships, with or without cohabitation. Approximately 7% of respondents were legally separated or divorced, and 6% had lost their partner.

Charakterystyka uczestniczących w badaniu respondentów

Zgodnie z założeniami najmłodsza osoba uczestnicząca w badaniu miała ukończone 18 lat, najstarsza natomiast 90 lat. Średnia wieku dla badanej populacji wynosiła 51 lat ($M=51,35$; $SD=18,38$). Poniżej zaprezentowano szczegółowy rozkład wieku.

Zdecydowana większość badanych była aktualnie w związku małżeńskim. Blisko co trzeci badany był kawalerem, z dodatkowych analiz wynika, że byli to mężczyźni tworzący związki niesformalizowane z wspólnym zamieszkaniem lub nie. Około 7% badanych było w separacji prawnej lub po rozwodzie, oraz 6% po stracie partnerki.

Table 1. Age of respondents

Tabela 1. Wiek respondentów

Age / Wiek	n	%
18 – 24	29	9.1
25-30	25	7.8
31-40	47	14.7
41-50	48	15.0
51-60	57	17.8
61-70	59	18.4
70+	55	17.2
Total / Ogółem	(N) 320	100.0

Source: own elaboration.

Źródło: opracowanie własne.

Table 2. Marital status of the respondents

Tabela 2. Stan cywilny respondentów

Marital status / Stan cywilny	n	%
Single / Kawaler	95	29.9
Married / Żonaty	182	57.2
Divorced or legally separated / Rozwiedziony lub w separacji prawnej	21	6.6
Widower / Wdowiec	20	6.3
Total / Ogółem	(N) 318*	100.0

* Two respondents refused to answer the question / Dwóch respondentów odmówiło odpowiedzi na pytanie.

Source: own elaboration.

Źródło: opracowanie własne.

Table 3. *The level of education of respondents*
Tabela 3. *Poziom wykształcenia respondentów*

Education / Wykształcenie	n	%
Primary, lower level of secondary, incomplete primary / Podstawowe, gimnazjalne, niepełne podstawowe	48	15.1
Basic vocational, secondary / Zasadnicze zawodowe, średnie	200	62.9
Higher / Wyższe	68	21.4
Refused to answer the question / Odmowa odpowiedzi	2	0.6
Total / Ogółem	(N) 318*	100.0

* Two respondents refused to answer the question / Dwóch respondentów odmówiło odpowiedzi na pytanie
Source: own elaboration.
Źródło: opracowanie własne.

The level of education of the respondents varied. The majority had vocational or secondary education¹. Every fifth respondent had completed higher education.

Female violence against men in relationships

It should be emphasized that the phenomenon of violence in relationships is not marginal and does not only apply to legal-ized or heterosexual relationships. As Kowalczyk and Łącka note, because it takes place in the privacy of the home, it en-ables the perpetrator—regardless of whether it is a woman or a man (note by the authors)—to act for a long time and with impunity, often taking on increasingly drastic forms over time [25]. Statistical data and victimization studies show that wom-en experience various forms of violence in relationships from their partners much more frequently than men. The aim of this study was to highlight those cases where men experienced violence from women. The data obtained indicates that men are also exposed to acts of violence in relationships from their partners, and this includes emotional, physical, and sexual vi-olence.

It is important to highlight certain differences in experiences depending on whether the surveyed men referred to their cur-rent or former partners. These differences were particularly noticeable in relation to experiences of physical and sexual violence.

In the studied population, it was found that one in three men (34%) experienced psychological violence from their current partner, 1% experienced physical violence, and 0.5% experi-enced sexual violence. Nearly 8% of the surveyed men report-

1. In the pilot study, this education range was combined, whereas in the main study it was treated as separate categories.

Poziom wykształcenia respondentów był zróżnicowany. Domi-nowały osoby z wykształceniem zasadniczym (branżowym) za-wodowym lub średnim¹. Co piąta badana osoba miała ukoń-czone studia wyższe.

Przemoc kobiet wobec mężczyzn w relacjach

Podkreślić należy, że zjawisko przemocy w związkach nie jest marginalne i nie dotyczy wyłącznie związków zalegalizowanych czy heteroseksualnych. Jak wskazuje Kowalczyk i Łącka przez to, że ma miejsce w zaciszu domowym, umożliwia sprawcy – nie-zależnie czy będzie nim kobieta czy mężczyzna (przyp. Autorki) – długotrwałe i bezkarne działanie, przybierające często z cza-sem, co raz to drastyczniejsze formy [25]. Jak pokazują dane statystyczne oraz badania wiktymizacyjne kobiety doświadczą-ją różnych form przemocy w związku ze strony swoich partne-rów zdecydowanie częściej niż mężczyźni. Celem niniejszego opracowanie było ukazanie tych przypadków, w których to mężczyźni doświadczyli przemocy ze strony kobiet. Uzyskane dane wskazują bowiem, że mężczyźni również narażeni są na akty przemocy w związku ze strony swoich partnerek i dotyczy to zarówno przemocy emocjonalnej jak i fizycznej czy seksual-nej.

Należy zwrócić uwagę na pewne różnice w doświadczeniach w zależności czy badani mężczyźni odnosili się do swoich ak-tualnych czy byłych partnerek. Różnice te były szczególnie wi-doczne w odniesieniu do doświadczeń przemocy fizycznej i seksualnej.

W badanej populacji okazało się, że co trzeci mężczyzna (34%) doświadczył ze strony swojej aktualnej partnerki przemocy

1. W badaniu pilotażowym ten zakres wykształcenia został połąc-zony, w badaniu właściwym potraktowano go już jako odrębne kategorie.

ed physical violence from their former partners. However, it is worth noting that in response to questions about specific acts of physical violence, 3% of men reported experiencing such behaviors from their current partners, but refused to discuss the matter further. A similar situation applied to sexual violence from partners, with nearly 2% of men confirming such experiences, while simultaneously refusing to answer further questions.

psychicznej, 1% – fizycznej, a 0,5% – seksualnej. Na przemoc fizyczną w związku ze strony byłych partnerek wskazywało blisko 8% badanych mężczyzn. Warto jednak zaznaczyć, że w odniesieniu do pytań o konkretne akty przemocy fizycznej odnotowano odsetek 3% mężczyzn, którzy potwierdzili występowanie takich zachowań ze strony aktualnych partnerek, lecz odmówili dalszej rozmowy na ten temat. Podobna sytuacja dotyczyła przemocy seksualnej ze strony partnerki, blisko 2% mężczyzn potwierdziło występowanie takich doświadczeń, jednocześnie odmawiając dalszej odpowiedzi na pytania.

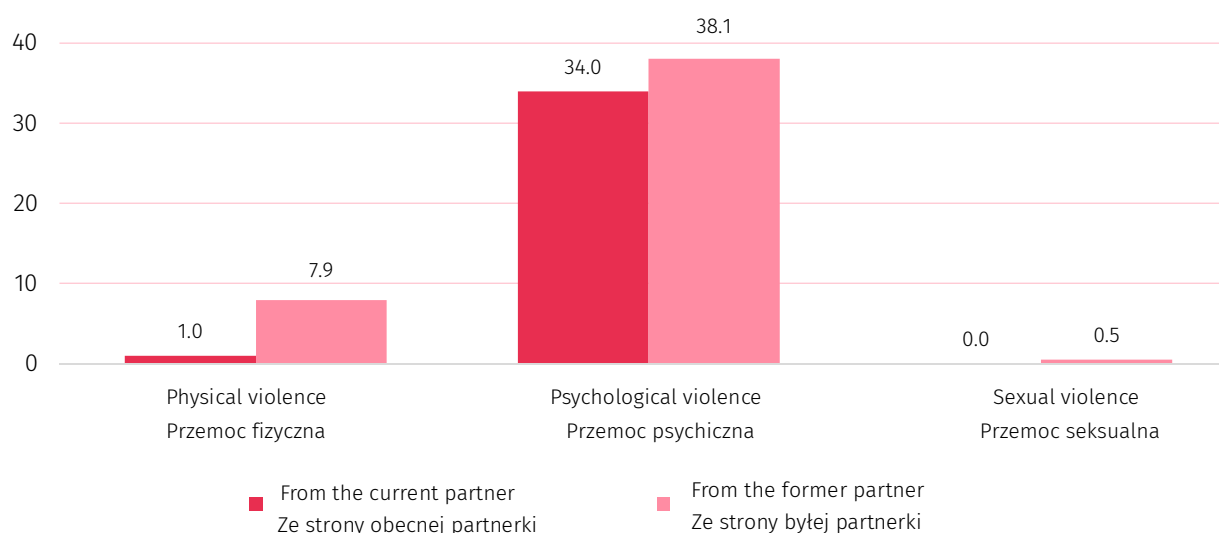

Figure 1. Violence in relationships. Male victimization rate (%)

Wykres 1. Przemoc w związku. Wskaźnik wiktyimizacji mężczyzn (%)

Examples of violence from current or former partners as reported by respondents:

- The wife likes to control expenses and trips, even for fishing, but it does not pose a threat;
 - I wanted to go fishing, but my partner had other plans and didn't allow me to go;
 - The behaviors only appear during marital arguments and are harmless and quite normal;
 - Quarreling, humiliation, name-calling, throwing dishes;
 - My wife threw a bowl at me;
 - During social gatherings, my partner wanted me to always be close to her; she was jealous of other, especially attractive women;
 - My ex-partner abused alcohol and was very jealous; when she was drunk, she would yell, break dishes, and accuse me of cheating on her;
 - My ex-wife often insulted me using unfiltered words, and would frequently get angry for no apparent reason;
- She threatened to commit suicide;

Przykłady przemocy ze strony partnerki byłej lub aktualnej podawane przez respondentów:

- żona lubi kontrolować wydatki i wyjazdy nawet na ryby, ale nie stwarza to zagrożenia;
- chciałem jechać na ryby, a partnerka miała inne plany i nie pozwoliła mi jechać;
- zachowania pojawiają się tylko podczas kłótni małżeńskich i są nieszkodliwe i całkiem normalne;
- awantura. poniżanie, wyzywanie, rzucanie zastawą;
- żona rzuciła we mnie miską;
- podczas spotkań towarzyskich partnerka chciała żebym był zawsze blisko niej, była zazdrosna o inne, zwłaszcza atrakcyjne kobiety;
- była partnerka nadużywała alkoholu i była bardzo zazdrosna, gdy „wypiła” krzyczała, tłukła naczynia i twierdziła, że ją zdradzam;
- była żona często wyzywała mnie używając niecenzurowanych słów, często wpadała w złość z byle powodu;
- groziła, że popełni samobójstwo;

- She destroyed my phone and spied on me;
- My ex-wife had an alcohol problem; she would drink and quarrel, and in such situations, our sons would usually run away from home.;
- My ex-wife often humiliated me, called me names, despised me, used unfiltered words, and caused quarrels.

Respondents who indicated experiencing at least one act of psychological violence from their current partner were asked when their wife, partner, or girlfriend last behaved this way. 61% of respondents answered that it happened within the last year, 30% said it occurred within the last five years, and 9% reported it happened more than five years ago. When asked about the frequency of such behaviors, 14% of men indicated that these situations occur all the time, 7% said often, 50% said sometimes, and 29% said rarely.

In relation to physical and sexual violence from current partners, due to the small number of cases, it is difficult to refer to percentage data. None of the men reported physical injuries such as bruises, black eyes, fractures, etc. One man reported psychological injuries, which were memory loss and concentration problems. None of the respondents indicated that the behavior of their current partner was the cause of ending the relationship or attempts to separate.

Men were asked if they had ever talked to anyone about what they experienced from their partners and they denied contacting the police, support institutions, or social workers. The only people they mentioned sharing their experiences with were friends and acquaintances. Regarding former partners, there were few responses (2%) from men indicating that their former partner might harm them, which caused them to feel a sense of threat. None of the respondents reported physical injuries from their former partners. More frequently, there were indications of psychological injuries such as: loss of self-confidence (14%), feelings of helplessness and despair (43%), sleep and eating problems (29%), depression, panic attacks, or other mental health issues (9%). In four cases, men indicated that the consequences of their partner's behavior led them to turn to alcohol (1.3%). In response to the question about the most recent incident from a former partner, the vast majority of respondents (83%) indicated that they did not report the incident to the police. In cases where a report was made (17%), it was done by other people, not by the respondents themselves.

In response to the question about the reasons for not reporting the incident to the police, respondents noted that it was not a serious enough incident, it was not a matter for the police, police intervention was not necessary (5 cases), it was a private or family matter, not a police matter (6 cases), feelings of embarrassment and guilt (1 case), dislike of the police (2 cases), and solving the matter on their own (3 cases).

- zniszczyła telefon, szpiegowała mnie;
- była żona miała problem alkoholowy, piła awanturowała się, synowie w takich sytuacjach najczęściej uciekali z domu;
- była żona często poniżała mnie, obrażała wyzwiskami, gardziła mną, używała niecenzuralnych wyrazów, wywoływała awantury.

Respondenci, którzy wskazali na przynajmniej jeden akt przemocy psychicznej ze strony aktualnej partnerki zostali zapytani o czas, kiedy ostatnio żona, partnerka, dziewczyna zachowała się w ten sposób. 61% respondentów odpowiedziało, że miało to miejsce w ciągu ostatniego roku, 30%, że w ciągu ostatnich pięciu lat, a 9% powyżej 5 lat. Mężczyźni zapytani o częstotliwość takich zachowań, wskazywali, że sytuacje te mają miejsce cały czas (14%), 7% badanych wskazało, że często, 50%, że czasem a 29%, że rzadko.

W odniesieniu do przemocy fizycznej i seksualnej ze strony aktualnej partnerki ze względu na małą liczbę przypadków trudno jest odnosić się do danych procentowych. Żaden z mężczyzn nie wskazał na urazy fizyczne typu: siniaki, podbite oko, złamania itp., na urazy o charakterze psychicznym wskazał jeden mężczyzna i była to: utrata pamięci i problemy z koncentracją. Żaden z badanych respondentów nie wskazał, aby zachowania aktualnej partnerki były przyczyną zakończenia związku czy prób rozstania.

Mężczyźni zapytani czy kiedykolwiek rozmawiali z kimś o tym czego doświadczyli ze strony partnerek negowali kontakt z policją, instytucjami pomocowymi, pracownikami socjalnymi. Jedynie osoby, na które wskazywali, z którymi dzielili się swoimi doświadczeniami to koledzy i znajomi. W odniesieniu do byłych partnerek pojawiły się pojedyncze odpowiedzi mężczyzn (2%), że była partnerka może wyrządzić im krzywdę, co wzbudza w nich poczucie zagrożenia. Żaden z badanych nie wskazywał na urazy fizyczne ze strony byłej partnerki, częściej pojawiały się wskazania na urazy psychiczne takie jak: utrata pewności siebie (14%), poczucie bezsilności, rozpacz (43%), problemy ze snem, jedzeniem (29%), depresja, ataki paniki lub inne problemy natury psychicznej (9%). W czterech przypadkach mężczyźni wskazywali, że konsekwencjami zachowań partnerki było ich sięganie po alkohol (1,3%). Na pytanie o ostatnie zdarzenie ze strony byłej partnerki, zdecydowana większość respondentów (83%) wskazywała, że nie zgłaszała zdarzenia policji. Tam, gdzie doszło jednak do zgłoszenia (17%) miało to miejsce ze strony innych osób, sami respondenci nie dokonali żadnego.

Na pytanie o powody niezgłoszenia zdarzenia policji respondenci zwracali uwagę, że nie było to zdarzenie dostatecznie poważne, nie była to sprawa dla policji, interwencja policji nie była konieczna (5 przypadków), była to sprawa prywatna lub rodzinna, a nie sprawa policji (6 przypadków), poczucia zakłopotania i winy (1 przypadek), niechęć do policji (2 przypadki), samodzielne rozwiązanie sprawy (3 przypadki).

Experiences of stalking among men

All survey participants were asked about various situations concerning harassment. The incidents could have involved close persons, acquaintances, and strangers. The question did not limit the timeframe in any way, so it could include situations from the respondents' entire lives. The analysis of the obtained results indicates that approximately 12% of respondents overall had such experiences, meaning they experienced harassment at least once in their lifetime.

Doświadczenia stalkingu wśród mężczyzn

Wszystkich uczestników badania zapytano o różne sytuacje dotyczące nękania. Zdarzenia mogły mieć miejsce ze strony osób bliskich, znanych badanym jak i obcych. W pytaniu nie ograniczono w żaden sposób perspektywy czasowej, a więc mogły być to sytuacje z całego życia badanych. Analiza uzyskanych wyników wskazuje, że około 12% respondentów ogółem miało takie doświadczenia, a więc w ciągu całego życia przynajmniej jeden raz doświadczyło sytuacji nękania.

Figure 2. Stalking. Male victimization rate (%)

Wykres 2. Stalking. Wskaźnik wiktyimizacji mężczyzn (%)

The most common forms of harassment included receiving unwanted messages, phone calls, emails, letters, and gifts. Persistent attempts to contact as well as following or spying were also quite frequent.

In subject literature, it is indicated that harassment is considered a form of emotional violence. It can take the form of actions such as stalking (emotional harassment), mobbing (intimidation in the workplace), bullying (peer violence), as well as harassment and sexual harassment (Woźniakowska-Fajst 2016). Furthermore, attention is drawn to situations where harassment occurs from former partners after a relationship has ended or as a result of being rejected by a potential partner (Woźniakowska-Fajst 2019).

In the studied population, it appeared that among the respondents who experienced at least one form of stalking, more than 49% were perpetrated by women, including one in four incidents (28%) by a current or former partner. The most common forms of stalking by women included calling, sending unwanted messages, emails, letters, or gifts (70.6%), making indecent, threatening, harassing, or silent phone calls (38.9%), following or spying (38.9%), persistent attempts to contact by circling around the home, workplace, or school (27.8%), making offensive or embarrassing comments about the respondent, making inappropriate proposals on the Internet or social networks (22.2%), intentionally damaging the respondent's property (22.2%), and publishing, for example, on the Internet or social networks, photos, videos, or very personal information (16.7%).

Unwanted sexual behaviors towards men in the workplace

One of the areas of violence that is often overlooked is the phenomenon of sexual violence in the workplace. Psychological definitions of sexual harassment are built from the victim's perspective. Sexual harassment is most commonly defined as any unwanted behavior of a sexual nature that leads to feelings of threat, anger, humiliation, or helplessness [26].

Harassment can be verbal, physical, or a combination of both. Physical behaviors often include touching, patting, lewd gestures and looks, and sexual violence. Verbal behaviors include, among others, sexual jokes, comments about appearance, and sexual proposals. Sexual harassment in the workplace is stereotypically associated with women's experiences and situations where they gain professional benefits in exchange for sexual acts. This view is, of course, wrong and harmful, as it focuses on the female gender of the victim and, on the other hand, blames the victim for the situation.

Najczęściej spotykanymi zdarzeniami polegającymi na nękanii było otrzymywanie niechcianych wiadomości, telefonów, e-maili, listów oraz prezentów. Dość częste były również natarczywe próby kontaktu oraz śledzenie lub szpiegowanie.

W literaturze przedmiotu zwraca się uwagę, że nękanie uznawane jest za jedną z form przemocy emocjonalnej. Może przybierać takie działania jak stalking (nękanie na tle emocjonalnym), mobbing (zastraszanie w środowisku pracy), bullying (przemoc rówieśniczą), jak również molestowanie i molestowanie seksualne (Woźniakowska-Fajst 2016). Ponadto zwraca się uwagę na sytuacje, w których dochodzi do nękania ze strony byłych partnerów po zakończonej relacji lub w efekcie odrzucenia przez potencjalnego partnera (Woźniakowska-Fajst 2019).

W badanej populacji okazało się, że wśród respondentów, którzy doświadczyli przynajmniej jednej z form stalkingu ponad 49% miało miejsce ze strony kobiet, w tym co czwarty czyn (28%) był ze strony aktualnej lub byłej partnerki. Najczęstszymi formami stalkingu ze strony kobiet było dzwonienie, wysyłanie niechcianych wiadomości, e-maili, listów lub prezentów (70,6%), wykonywanie nieprzychylnych, groźnych, uciążliwych lub głuchych telefonów (38,9%), śledzenie lub szpiegowanie (38,9%), próby natarczywego kontaktu poprzez krążenie wokół domu, miejsca pracy czy szkoły (27,8%), wygłaszanie lub pisanie obraźliwych lub krępujących komentarzy na temat respondenta, składanie nieodpowiednich propozycji w Internecie lub sieciach społecznościowych (22,2%), umyślne uszkodzenie rzeczy respondenta (22,2%) oraz publikowanie np. W Internecie lub sieciach społecznościowych zdjęć, filmów lub bardzo osobistych informacji (16,7%).

Niechciane zachowania o charakterze seksualnym wobec mężczyzn w miejscu pracy

Jednym z obszarów przemocy, który bywa pomijany jest zjawisko przemocy seksualnej w miejscu pracy. Psychologiczne definicje molestowania seksualnego budowane są z perspektywy odczuć ofiary. Najczęściej za molestowanie seksualne uznaje się każde zachowanie o podłożu seksualnym, które jest niechciane i prowadzi do poczucia zagrożenia, złości, upokorzenia czy bezsilności [26].

Molestowanie może mieć charakter werbalny, fizyczny lub mieszany tzw. łączony. Do zachowań o charakterze fizycznym najczęściej zalicza się: dotykanie, poklepywanie, pożądlive gesty i spojrzenia oraz przemoc seksualną. Zachowaniami werbalnymi są m.in.: żarty z podtekstem seksualnym, uwagi dotyczące wyglądu, propozycje seksualne itp. Molestowanie seksualne w miejscu pracy stereotypowo kojarzone jest z doświadczeniami kobiet oraz z sytuacjami uzyskiwania przez nie profitów zawodowych w zamian za czynności seksualne. Pogląd ten jest oczywiście błędny i krzywdzący, z jednej strony bowiem skupia się na płci żeńskiej ofiary, z drugiej natomiast obarcza winą za zaistniałą sytuację wyłącznie osobę pokrzywdzoną.

The analysis of the empirical data on the phenomenon of sexual harassment of men in the workplace indicates that it affected one in twelve working men or those with past professional work experience (8%).

Analiza uzyskanych danych empirycznych dotyczących zjawiska molestowania seksualnego mężczyzn w miejscu pracy wskazuje, że dotyczyło ono co dwunastego mężczyzny pracującego zawodowo lub z doświadczeniem pracy zawodowej w przeszłości (8%).

Figure 3. Unwanted sexual behaviors in the workplace. The overall male victimization rate (in %)

Wykres 3. Niechciane zachowania o charakterze seksualnym w miejscu pracy. Wskaźnik wiktymizacji mężczyzn ogółem (w %)

It should be emphasized that most unwanted sexual behaviors came from other men: colleagues, coworkers (44 cases), supervisors (15 cases), clients (18 cases), and other men (29 cases). In relation to women perpetrators of sexual harassment in the workplace, these situations occurred in 20 cases by a female colleague or coworker. There were no instances where a female boss or supervisor behaved in this manner. However, there were isolated cases of unwanted sexual behaviors from female clients (2 cases).

Summary and conclusions of the research

In subject literature, various definitions indicate that violence is a pervasive phenomenon affecting different areas of life and individuals of various social statuses. We talk about violence when the perpetrator, using a position of power, violates the personal rights and freedoms of an individual, causing them pain and suffering [10]. The gender of the perpetrator and the victim, their age, and the place where it occurs (public space, home, or workplace) do not matter. Both statistical data and the results of victimization studies indicate that women are more vulnerable and more frequently experience violence both in relationships and in public spaces. This study did not aim to refute these findings but rather to shed light on the nature and scale of violence against men by women.

The results of the conducted study showed that the scale of violence against men is significant. As previously mentioned, although women are more often victims of violence in various areas of life, violence, in different degrees and forms, also affects men. One in twelve surveyed men experienced physical violence from a former partner, and one in three experienced psychological violence. Nearly 1/3 of the respondents indicated that their current partner uses emotional violence, 1% indicated physical violence, and 0.5% indicated sexual violence. None of the respondents officially reported these behaviors from their partner to any support services. The only people the respondents turned to were their friends. This may also be related to the fact that if physical violence from the partner occurred, it did not leave any injuries or marks. Some respondents drew attention to certain psychological injuries, which were depressive symptoms such as: low mood, decreased self-esteem, anxiety, etc. Interestingly, men often interpreted forms of restricting contacts and excessive control by their partners as forms of care, jealousy, showing interest, as a natural situation characterizing any relationship.

When analyzing the obtained results, it is worth noting that the respondents referred only to their experiences and were not asked how they behaved towards their partners. The subject literature draws attention to the defensive aggression of women who experience violence (Kuhnke-Bernecka 2015).

Podkreślić należy, że większość niechcianych zachowań o charakterze seksualnym pochodziła od innych mężczyzn: kolegów, współpracowników (44 przypadki), szefa, przełożonego (15 przypadków), klienta (18 przypadków) oraz innego mężczyzny (29 przypadków). W odniesieniu do kobiet sprawczyń molestowania seksualnego w miejscu pracy sytuacje te miały miejsce w 20 przypadkach ze strony koleżanki, współpracownicy. Nie było sytuacji, aby to szefowa, przełożona zachowywała się w ten sposób. Odnotowano natomiast pojedyncze sytuacje niechcianych zachowań o charakterze seksualnym ze strony klientek (2 przypadki).

Podsumowanie oraz wnioski z badań

W literaturze przedmiotu spotkać można szereg określeń, że przemoc jest zjawiskiem wszechobecnym, dotyczącym różnych obszarów życia i osób o różnym statusie społecznym. O przemocy mówimy, gdy sprawca wykorzystując przewagę sił narusza dobra osobiste i prawa osobiste jednostki, powodując przez to u niej ból i cierpienie [10]. Nie ma znaczenia płeć sprawcy i ofiary, jej wiek, jak również miejsce, w którym do tego dochodzi (przestrzeń publiczna, zacisze domowe czy praca). Zarówno dane statystyczne jak i wyniki prowadzonych badań wiktymizacyjnych wskazują, że to kobiety są bardziej narażone i znacznie częściej doświadczają przemocy zarówno w związku jak i w przestrzeni publicznej. Niniejsze opracowanie nie miało na celu obalać przytoczonych wyników, lecz przybliżyć charakterystykę oraz skalę zjawiska przemocy wobec mężczyzn ze strony kobiet.

Wyniki prowadzonego badania pokazały bowiem, że skala zjawiska przemocy wobec mężczyzn jest znacząca. Jak już wspomniano, pomimo że zdecydowanie częściej pokrzywdzonymi przemocą w różnych obszarach życia są kobiety to przemoc choć w różnym stopniu i formach dotyka również mężczyzn. Przemocy fizycznej w związku ze strony byłej partnerki doświadczył bowiem, co 12 badany mężczyzna, co trzeci przemocy psychicznej. Niemalże 1/3 badanych wskazało, że obecna partnerka stosuje przemoc emocjonalną, 1%, że fizyczną a 0,5% seksualną. Żaden z respondentów omawianych zachowań ze strony partnerki nie zgłosił oficjalnie żadnym służbom pomocowym. Jedynymi osobami, do których zwracali się badani byli ich przyjaciele. Być może fakt ten związany jest również z sytuacją, w której, jeżeli dochodziło już do przemocy fizycznej ze strony partnerki to nie pozostawiała ona po sobie żadnych urazów i śladów. Na pewne urazy natury psychologicznej zwracała uwagę część respondentów i były to objawy depresyjne typu: obniżony nastrój, obniżenie poczucia własnej wartości, lęk itp. Co ciekawe formy ograniczania kontaktów i nadmiernej kontroli przez partnerki, mężczyźni traktowali w większości sytuacji jako formę troski, zazdrości, pokazywanie zainteresowania, jako naturalną sytuację cechującą każdy związek.

Aggressive behavior may occur as a reaction to dealing with the aggressive behavior of a partner. In order to comprehensively show the phenomenon of violence – both against women and men – it would be worthwhile to examine and analyze not only the experience of certain behaviors from the partner but also the behaviors of the respondents towards the partner.

Subject literature highlights that various forms of harassment by women against men can be a common experience. In the studied population, it appeared that among respondents who experienced at least one form of stalking, nearly half of the cases were from women, including every fourth incident from a current or former partner.

In this study, a lower overall rate of stalking experiences was obtained compared to Woźniakowska-Fajst's 2013 study (12% vs 40%), which may be related to the socio-demographic characteristics of the studied populations. The researcher obtained similar results to studies conducted in the United States and Europe, which confirmed that early adulthood is associated with a higher risk of stalking victimization. The majority of respondents were very young: 85% were aged 20-24 years, whereas in this study, the average age was 51 years [27, 28].

The aspect of violence against men involving sexual harassment in the workplace also seems to be a taboo subject. The obtained results indicate that this phenomenon occurs in the workplace not only towards women but also towards men. In the studied population, men experienced such behaviors twice as rarely as women. Unwanted sexual behaviors in the workplace towards men most often came from other men. Female sexual harassers were most often female colleagues. In the subject literature on workplace sexual harassment, the factors shaping the perpetrator's motivation most commonly mentioned are the sexual attractiveness of the object and the strong need for power and control characterizing the potential perpetrator. Analyzing the available literature on sexual abuse perpetration, one can also point to the significant role of individual characteristics such as: beliefs about gender roles, sexist beliefs, deviant levels of sexual arousal, or high levels of hostility towards the opposite (or the same) sex. Regarding female perpetrators, one can add personality disorders and emphasizing their attractiveness by gaining the interest of men.

In summarizing the issue of violence by women against men, it is worth noting the accompanying socio-cultural changes, particularly the changing attitudes towards social roles, both by women and men. As Pospiszyl indicates in studies, men are subjected to stronger stereotyping by women and are perceived more negatively than towards their own gender. It is worth noting that most acts of violence against men occur in relationships where the man is also aggressive. However, they occasionally occur against non-aggressive spouses [29]. As an interpretation of this situation, a kind of economic compulsion is mentioned, which led women to adopt new social roles,

Analizując otrzymane wyniki warto zaznaczyć, że respondenci odnosili się wyłącznie do swoich doświadczeń, nie byli pytani o to w jaki sposób to oni zachowywali się wobec swoich partnerów. W literaturze przedmiotu zwraca się bowiem uwagę na agresję obronną kobiet, które doświadczają przemocy (Kuhnke-Bernecka 2015). Zachowanie agresywne może pojawiać się jako reakcja na poradzenie sobie z zachowaniem agresywnym partnera. Aby móc całościowo pokazać zjawisko przemocy – zarówno wobec kobiet jak i mężczyzn – warto byłoby poddać badaniom i analizom nie tylko samo doświadczanie pewnych zachowań ze strony partnera/partnerki, ale i zachowania badanych względem partnera/partnerki.

W literaturze przedmiotu zwraca się uwagę, że dość powszechnym doświadczeniem przemocy ze strony kobiet wobec mężczyzn mogą być różne formy nękania. W badanej populacji okazało się, że wśród respondentów, którzy doświadczyli przynajmniej jednej z form stalkingu blisko połowa miała miejsce właśnie ze strony kobiet, w tym co czwarte zdarzenie ze strony aktualnej lub byłej partnerki.

W niniejszym badaniu otrzymano niższy ogólny wskaźnik doświadczeń nękania (stalkingu) niż np. w badaniach Woźniakowskiej-Fajst z 2013 roku (12% vs 40%) co może być związane z cechami społeczno-demograficznymi badanych populacji. Badaczka uzyskała zbliżone wyniki do przeprowadzonych w Stanach Zjednoczonych i Europie badań, gdzie potwierdzono, że z podwyższonym ryzykiem wiktyfikacji stalkingiem wiąże się wczesna dorosłość. Większość respondentów była osobami bardzo młodymi: 85% było w wieku 20-24 lata, w niniejszym badaniu natomiast średnia wieku wynosiła 51 lat [27, 28].

Tematem tabu wydaje się też aspekt przemocy wobec mężczyzn polegający na molestowaniu seksualnym w miejscu pracy. Otrzymane wyniki wskazują, że jest to zjawisko pojawiające się w miejscu pracy nie tylko wobec kobiet, ale i również wobec mężczyzn. W badanej populacji mężczyźni doświadczali takich zachowań dwukrotnie rzadziej niż kobiety. Najczęściej do niechcianych zachowań o charakterze seksualnym w miejscu pracy wobec mężczyzn dochodziło ze strony innych mężczyzn. Molestującymi seksualnie kobietami najczęściej były koleżanki z pracy. W literaturze przedmiotu dotyczącą molestowania seksualnego w miejscu pracy wśród czynników kształtujących motywację sprawcy wymienia się najczęściej atrakcyjność seksualną obiektu oraz silną potrzebę władzy i kontroli charakteryzującą potencjalnego sprawcę. Analizując dostępną literaturę dotyczącą sprawstwa nadużyć seksualnych, wskazać także można na znaczącą rolę takich właściwości indywidualnych, jak: przekonania na temat ról płciowych, przekonania sexistowskie, dewiacyjny poziom pobudzenia seksualnego czy wysoki poziom wrogości wobec odmiennej (lub tej samej) płci. Co do kobiet sprawczyń można dodać zaburzenia osobowości, podkreślanie swojej atrakcyjności poprzez uzyskanie zainteresowania mężczyzn.

resulting in a series of new interactions. It can be stated that expectations towards men have also changed, who in turn were not forced to change their attitudes and roles [9].

Therefore, further research, diagnosis, and understanding of the phenomenon are needed to effectively prevent and counteract violence not only against women but also against men. Additionally, it is important to break away from the stereotype of men as solely perpetrators of violence and aggressors.

Podsumowując zagadnienie przemocy kobiet wobec mężczyzn, warto zwrócić uwagę na towarzyszące nam przemiany społeczno-kulturowe, w szczególności na zmieniający się stosunek do pełnionych ról społecznych, zarówno przez kobiety, jak i przez mężczyzn. Jak wskazuje Pospiszyl w badaniach mężczyźni są poddawani przez kobiety silniejszej stereotypizacji i spostrzega się ich bardziej negatywnie niż względem własnej płci. Warto w tym miejscu zwrócić uwagę, że większość aktów przemocy wobec mężczyzn ma miejsce w związkach, w których agresywny jest również mężczyzna. Natomiast sporadycznie mają miejsce wobec nieagresywnych współmałżonków [29]. Jako interpretację takiego stanu rzeczy podaje się pewnego rodzaju przymus ekonomiczny, który sprawił, że kobiety podjęły nowe role społeczne, które doprowadziły do szeregu nowych interakcji. Można stwierdzić, że zmianie uległy również oczekiwania wobec mężczyzn, którzy z kolei nie byli zmuszeni do zmiany swoich postaw i pełnionych ról [9].

Dlatego też potrzebne są dalsze badania, diagnozowanie i poznawanie zjawiska, aby możliwie jak najskuteczniej zapobiegać i przeciwdziałać zjawisku przemocy nie tylko wobec kobiet, ale również wobec mężczyzn. Ponadto, ważne jest oderwanie się od stereotypu mężczyzny jako wyłącznie sprawcy przemocy i agresora.

Date:

date of submission | data nadesłania: **28.12.2024**
acceptance date | data akceptacji: **30.01.2025**

Corresponding author:

dr Anna Więcek-Durańska
Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej
w Warszawie, Instytut Psychologii, Zakład Psychologii Klinicznej
Człowieka Dorosłego
e-mail: a.wieckeduranska@gmail.com

ORCID:

Anna Więcek-Durańska 0000-0001-5566-8313

References | Piśmiennictwo

1. <https://statystyka.policja.pl/> [dostęp 26.12.2024]
2. Gruszczyńska, B. (2006). Międzynarodowe badania nad przemocą wobec kobiet (IVAWS). Reakcja policji na zgłoszenia przemocy w Polsce. *Archiwum Kryminologii*, (XXVIII), 185-192
3. Więcek-Durańska, A. Ogólnoeuropejskie badanie przemocy ze względu na płeć – wyniki badań polskich, materiały w druku]
4. Łepecka-Klusek, C., Pawłowska-Muc, A. K., Pilewska-Kozak, A. B., Stadnicka, G., & Pałucka, K. (2015). Przemoc domowa= Domestic violence. *Journal of Education, Health and Sport*, 5(6), 169-182.)
5. Mielnik, S. (2010). Mężczyzna jako ofiara przemocy domowej. „Przeciw przemocy domowej. Ręce są do przytulania” zorganizowana 22 lutego 2010 r., 129
6. Makara-Studzińska, M., & Madej, A. (2015). Przemoc wobec mężczyzn. *Hygeia Public Health*, 50(4), 581-588
7. Więcek-Durańska, A. (2021). Kobiety jako sprawczynie zgwałceń ze szczególnym okrucieństwem. *Psychiatria Polska* 55(1): 53-70
8. Karwowska, D. (2012). Bo źle złożyłem tapczan u teściów. Przemoc domowa wobec mężczyzn. *Kultura Popularna*, 34(04), 180-187
9. Bodzon, P. (2013). Mężczyzna–ofiara kobiecej przemocy. *Kwartalnik Naukowy Fides Et Ratio*, 2, 14
10. <https://www.niebieskalinia.pl/aktualnosci/aktualnosci/meczynzna-ofiara-przemocy> [dostęp 26.12.2024]
11. Lelek-Kratiuk, M. (2014). Przemoc domowa wobec kobiet–weryfikacja mitów i ustalanie prawdy. *Państwo i Społeczeństwo*, 14(2), 79-99
12. Mościskier, A. (2006). Więź społeczna i stosowanie przemocy a natura ludzka. *Societas/Communitas*, (01 (1)), 89-104
13. Vetulani, J. (2013). Neurochemia impulsywności i agresji. *Psychiatria Polska*, 47(1)
14. Cynkier, P. (2015). Uzależnieni od alkoholu sprawcy przemocy domowej. *Neuropsychiatria. Przegląd kliniczny*, 7(1), 41-46
15. Greń-Cyganeł, M. (2023). Nie wszystkie rany są widoczne–figura sprawcy w różnych optykach przemocy względem dziecka. *Dziecko Krzywdzone. Teoria, badania, praktyka*, 22(3), 42-61
16. Maćkowiak, J. (2012). Przemoc w wychowaniu jako antywartość. *Debate Edukacyjna* nr 5, 2012, pp. 40–46, ISSN 1895-2763.
17. Makara-Studzińska, M., & Moryłowska, J. (2019). Rola doświadczania przemocy w dzieciństwie w podejmowaniu zachowań ryzykownych w okresie adolescencji. *Roczniki Psychologiczne*, 12(2), 83-102
18. Grzymała, J. (2024). Czy przemoc domowa ma płeć?. *Przegląd Socjologiczny*, 73(1), 171-194
19. Łyś, A. E. Mity i stereotypy na temat przemocy seksualnej–geneza, konsekwencje, wyzwania. W: Błasińska, K., Pasikowski, S., Piekarski, G., Ratkowska-Pasikowska, J., & w Słupsku, A. P. (2015). *Nierówności społeczne. W trosce o otwarcie horyzontów edukacji*. Fundacja Instytut Równowagi Społeczno-Ekonomicznej
20. Sosnowska, P. (2022). Siła kontra dominacja. W stronę hermeneutyki przemocy. *Er (r) go. Teoria-Literatura-Kultura*, 2(45), 11-26.
21. Herzberger, S. D. (2003). Rola stereotypów w diagnozowaniu przemocy. *Niebieska Linia*, 1
22. Siemaszko, A., Woźniakowska-Fajst, D., Gruszczyńska, B., Marczewski, M., & Ostaszewski, P. (2010). Stalking w Polsce. Rozmiary – formy – skutki. Raport z badania nt. uporczywego nękania. *Archives of Criminology*, (XXXII), 45-80
23. Mandą, E. (2002). Molestowanie seksualne w miejscu pracy. *Palestra*, 46/1-2(529-530), 79-83
24. Gruszczyńska, B., & Więcek-Durańska, A. (2019). Europejskie badanie przemocy uwarunkowanej płcią (GBV) – zagadnienia metodologiczne badań pilotażowych. *Biuletyn Kryminologiczny*, (26), 32-38
25. Kowalczyk, M. H., & Łącka, T. (2011). Przemoc i jej mechanizmy w związkach partnerskich. *Pedagogia Christiana* 1/27 (2011)
26. Merecz, D. (2011). Profilaktyka psychospołecznych zagrożeń w miejscu pracy–od teorii do praktyki. *Podręcznik dla psychologów*. Łódź: Wydawnictwo Instytutu Medycyny Pracy
27. Woźniakowska-Fajst, D. (2016). Nękanie emocjonalne (stalking) w doświadczeniu studentów Uniwersytetu Warszawskiego. *Biuletyn Polskiego Towarzystwa Kryminologicznego im. prof. Stanisława Batawii*, (23), 42-56
28. Woźniakowska-Fajst, D. (2019). Stalking i inne formy przemocy emocjonalnej. *Studium kryminologiczne*. Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego
29. Irena, P. (1998). *Przemoc w rodzinie*. Wydawnictwo Szkolne i Pedagogiczne